

Indre Mission i Vorbasse

Af Ejner Mathiasen

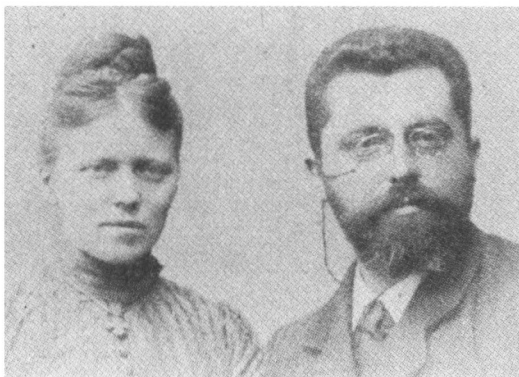
Vorbasse missionshus

Noget af det første pastor Tage Jensen tog sig af, da han var kommet til Vorbasse den 21.4 1890, var at få bygget et missionshus. Det kan således konstateres, at første forsøg på dette område er mislykket for ham, da der har været indsendt en ansøgning først til stiftet og senere til kirkeministeriet, om at måtte afhænde en $\frac{1}{2}$ skp. land af præstegårdens jord til opførelse af et menigheds – eller missionshus øst for præstegårdens bygninger.

Herpå har ministeriet i sin svarskrivelse dateret den 15. dcbr. 1891 svaret, at i overensstemmelse med, hvad stiftsøvrigheden havde ytret, måtte man finde betænkelighed ved at bevilge det ansøgte. Der gik tre år; det havde ikke været muligt at købe en byggegrund i Vorbasse til et missionshus. Men så døde en gårdmandskone i troen på sin frelser, og før hun døde, havde hendes mand lovet hende at afstå en grund til et missionshus. For en billig betaling erhvervedes to skp. land jord, godt beliggende midt i Vorbasse by.

Sælgeren betingede sig blot, at en del af købesummen skulle skænkes til Dansk Missionsselskab (Hedningemissionen). Det var en stor dag, da vi under sang og bøn kunne nedlægge grundstenen og i efteråret 1893 stod et pænt og ret rummeligt missionshus færdig til indvielse, som blev foretaget af pastor Moe, Skanderup.

De første ti år er der ikke ført nogen protokol over missionshusets drift. Der har ligeledes gennem årene været perioder

Pastor Tage Jensen og hustru.

med års mellemrum, hvor man har undladt at føre noget ind i protokollen, men vi nøjes så med de få og spredte ting som findes.

Til en begyndelse kan da gives en beskrivelse af de økonomiske forhold på den tid, og nogle af de mennesker pastor Tage Jensen havde at samarbejde med.

Den første jeg kunne tænke mig at omtale, er lærer Andreas Madsen Møller. Han kom til Vorbasse i 1864 og virkede som lærer til sin død 1891.

Lærer Møller var gift to gange, hans første hustru har man ingen oplysninger om, derimod en hel del om hans anden kone, der var fra Kragelund ved Bække. Mette Kristine Andersen var en del år yngre end lærer Møller.

Man var dengang henvist til en tarvelig og meget nøjsom levevis, da lønnen var meget lille. Enhver ekstra indtægt tog man derfor med. Lærer Møllers private beboelse bestod af tre værelser. I det første stod et umalet bord med bænke, samt en rødmalet stol ved ovnen. Det næste værelse var stadsstuen, her fandtes en skrivepult, et bord og to stole. I soveværelset, hvor hele

familien sov, stod to store senge og en malet træliste.

Da lærer Møller var død i 1891 og efterlod sig enken og fem ukonfirmerede børn og det sjette blev født efter faderens død. Stillingen så ikke lyst ud for hende i økonomisk henseende. Hendes enkepension beløb sig kun til cirka 400 kr. årlig. Men hun og hendes mand havde været stærk interesseret i biavl. De havde henimod 150 bistader stationeret rundt omkring i fire sogne, en del af dem i fællesskab med vedkommende ejere af de respektive ståpladser. Selv om tallet af stader ved mandens død omtrent halveredes, beholdt hun dog for sin egen part cirka 75 bifamilier. Og det særlige udbytte af disse mange flittige smådyrs virksomhed skaffede den fattige lærerenke med den store børneflokk en så god »bi-indtægt« eller om man vil, hovedindtægt i forhold til den lille pension, at hun ikke blot sad og fik sin store børneflokk opdraget, men at hun også for to af sønnerne kunne betale deres seminarieuddannelse, og siden blev de dygtige lærere i folkeskolen.

Det må da lige bemærkes, inden vi forlader denne familie, at datteren af dette lærerpar var Agnes Møller, der i en del år var missionær i Kina og i mange år derefter boede på Tårngade i Vorbasse. I mange år herhjemme beskæftigede hun sig med at skrive slægtshistorie, samt underviste unge i engelsk sprog. Agnes Møller døde på Billund plejehjem den 27. april 1978.

Det var kun et års tid Tage Jensen kom til at samarbejde med den gamle lærer og kirkesanger Andreas Madsen Møller.

Som efterfølger kom så lærer Jens Peter Andersen fra 1891-1910 med ham fik pastor Tage Jensen et fortrinligt samarbejde.

Denne udmærkede mand måtte desværre efter 19 års virke søge sin afsked på grund af svagelighed, han var da kun 52 år. Han døde i Vorbasse hvortil han var kommet til at føle sig så stærkt knyttet, den 11. januar 1914.

En anden af fortidens personligheder og pastor Tage Jensens medarbejdere er Peter Theodor Grube, der stammer fra Langeland. Denne var allerede som ung mand, uvist af hvilken grund, havnet herude på heden. Født den 10. august 1837 blev han i en alder af 27 år ansat som vinterlærer ved Fitting og Skjoldbjerg biskoler i året 1863. En virksomhed han fortsatte med, indtil der i året 1891 blev ansat fast lærer ved Fitting skole og nogle år senere også ved Skjoldbjerg skole. Selv om Grube kun havde almindelig skoleuddannelse, de syv år i folkeskolen, havde han gode evner til at undervise.

Han ejede hus med tilhørende lille hede- og løde på Vorbasse Sønderhede og fristede med sin familie livet for udbytte deraf i forening med den knapt tilmålte vinterlærerløn, 12 tdr. byg efter kapiteltakst og 85 øre i skolepenge for hvert barn, fra hver af de to skoler.

Peter Theodor Grube havde en ret stor børneflokk blandt hvilke dog en difteriepide-mi gjorde et slemt indhug, 4 a 5 børn mistede han omtrent samtidig af denne uhyggelige sygdom. Han var således en i mange måder hårdt prøvet mand, men som en alvorlig kristen bar han livets prøvelser med ægte kristelig tålmod. For at supplere sine små indtægter beskæftigede han sig i sin sparsomme fritid med at forsåle støvler. Ofte traskede han den lange vej hjem fra skolen om vinteren med en hel sæk fuld af skolebørnenes og deres forældres slidte fodtøj, som han så om aftenen

Vorbasse missionshus som det så ud i 1893.

til langt ud på natten sad og reparerede for senere at slæbe det tilbage igen.

Om sommeren malede han også vinduer og døre for folk. Når så dertil kom, at han også i sin fritid skulle drive jorden, kan man nok forstå, at han var en optaget mand. Han fik endda tid til at anlægge en smuk lille beplantning og anlægge en have på sin usle sandjord. Om søndagen holdt han ofte søndagsskole for sine skolebørn både i Fitting og Skjoldbjerg. Undertiden også i private hjem i Nebel. I kirken var han en flittig gæst, han savnedes vel næsten ikke en eneste søn – og helligdag i Guds hus. Han havde sin faste plads oppe i den øverste kirkestol lige under prædikestolen og sad så nøjagtig på samme plads søndag efter søndag, at hans hovede ligefrem aftegnede sig på denne plads i kirken. En ægte patriarkskikkelse med langt hvidt hår

og skæg, således tegner billedet af ham sig endnu tydeligt i min erindring, fortæller pastor Tage Jensen mange år efter han er rejst fra Vorbasse i Danske præste og sognehistorie, samlet og udgivet i 1967 af pastor Poul Nedergård. Peter Theodor Grube døde nytårsdag 1909.

Det var nogle af de personer, der levede på den tid, da tanken om at bygge et missionshus fremkom. Samtidig en skildring af forholdene med stramme økonomiske kår, man ser, det er små midler, der arbejdes med, men alligevel turde de vove et sådan projekt, da den rette leder kom.

Summen var jo ikke overvældende stor, set med vore øjne i dag 3200 kr. Det kan vel ikke have været de store bidrag, der er kommet ind ved frivillige gaver, men ved at stå sammen og løfte i flok, så er målet nået og en realitet er, at huset blev rejst og

har udført sin mission og gør det stadig. Der er mange også i dag, der styrer deres gang til missionshuset, når der indbydes til møde og fællesskab om Ordet.

Den første bestyrelse vi kender er fra 1903 og bestod af følgende fem medlemmer. 1. husmand Niels Jensen, 2. lærer Jens Peter Andersen, 3. husmand Niels Jensen, 4. plantør Peder Pedersen Fromsøjer, 5. bygmester Hans Marius Pedersen, Askjær. Til et bestyrelsesmøde var følgende ting til behandling, anskaffelse af et lås til tørvehuset, samt en trappestige for at kunne nå op og tænde lampen (over for huset, står der). Jeg mener at kunne huske en sådan lampe ved vejkanthen omkring 6 m. fra indgangsdøren til at oplyse den brostensbelægning, der førte hen til døren fra vejen, det var stenolie (petroleum), der anvendtes til belysning dengang.

På et senere bestyrelsesmøde har man talt om, hvem der må benytte huset til sine møder. Der nævnes ynglingeforeningen (i dag under navnet KFUM) samt kvindeforeningen, vennekredsen og andre lignende.

Vi når så til sommeren 1904, da er stenbroen foran huset blevet grøn af græs og andet ukrudt og trænger til at blive luget. Det mente lærer Andersen, han kunne få skolebørnene til at rense for en lille godtgørelse. Senere er dette arbejde dog blevet overladt til rengøringskonen. I 1906 blev dette arbejde overdraget til madam Møller. Det er altså lærer Møllers enke som får lidt beskæftigelse med at lufte ud, feje gulv, gøre lamper istand, samt fyre i den kolde tid, alt dette for en årlig betaling på ialt 30 kr. Ja, det kan blive til 2 kr. 50 øre pr. måned, men det viser, at fru Møller ikke har forstået at tage de små beløb med, der var mange munde, der skulle mættes.

Vi går nu frem til året 1911. Den 16.

januar fik vi en ny præst Anders Fris Christensen, han blev straks formand for missionshuset. Da skete der, kan man snart sige, en hel revolution på belysningens område. De gamle stenolielamper blev udskiftet med langt mere behageligt og kraftigere lys. Det var med karbid; når der blandedes karbid og vand sammen i en beholder eller tromle, kan man kalde den, så udvikledes der en gasart (acetylen), tromlen stod i forbindelse med et rørsystem ud til de forskellige lamper, hver lampe var så forsynet med en brænder, desuden sad der så en reguleringsbane, hvor man åbnede og lukkede for tilførslen. Gasflammen var meget stærk lysende og næsten hel hvid. Det var ikke ufarligt at arbejde med, derfor var det også en bestemt mand der stod for dette arbejde. Om det har været uddeleger J. Danielsen i de 18 år, indtil der i 1929 blev indlagt elektrisk lys tør jeg ikke påstå, men jeg ved, han i mange år var lysemand.

Gassen var ikke hel lugtefri, når man drejede op for hanen, var det om at være hurtigt med en tændstik.

Det er den samme lysekrone fra 1911, som i dag hænger i den store sal, den eneste forandring er, at gasbrænderne er udskiftet med elektriske pærer og i rørene er elledninger, selv de hvide kuber over elpærerne er fra gassens tid.

Fra 1913 er der en lille episode, som må gengives i sin fulde ordlyd. Bestyrelsen var samlet særlig for at enes om forholdsregler imod det mærkelige forhold, der i det sidste års tid har været ved missionshuset, idet at borde og bænke nu og da fjernedes derfra, uden at det bestemt har kunnet påvises af hvem, og at disse ting så atter lige så ubemærket er bragt på deres plads igen, skønt missionshuset til stadighed er aflåst og kun i ganske kort tid før og efter mø-

derne er åben. Man enedes om at få klarhed i dette forhold og så derefter at få dette uvæsen til at ophøre.

»Vi ønsker ikke at gøre mere ud af sagen, end det at få gerningsmanden, når denne findes, at give sit æresord på, at han hører op med denne ufærd straks. Vil han imod forventning ikke det, kan han jo godt få sin færd prøvet og takseret udi Kolding, hvor man næppe vil henregne det til uskyl-dige fornøjelser gentagne gange at bort-fjerne brugsgenstande fra et aflåset lokale.

P.b.v.

J. P. Andersen«

Vi får ikke senere noget at vide om forløbet af sagen.

Den tilbagevendende begivenhed er, at man årlig må tale om at få taget tjæret, der var fra begyndelsen brædder med tagpap på.

Gennem årene har man flere gange talt om, at lave forskellige omforandringer for på den måde at indrette en lejlighed for enten en enke eller et pensionistægtepar i lighed med, som det brugtes flere andre steder. Der blev talt om tilbygning på syd-siden af huset, en anden gang drøftedes at omdanne den lille sal til en lejlighed. Det har også været ført forhandling om at indrette noget lignende på loftet over den lille sal.

Man ved ikke, om det har været for ustabile rengørings- og andre opgaver med huset, der har været årsag til, at man gerne ville have en fastboende til at se efter huset til stadighed. Det er ikke så få, der gennem årene har passet fyring og renholdelse, det har nok dengang været et større problem, end det vi kender i dag, hvor lys og varme kommer ved at trykke på en knap.

Vi er efterhånden kommen til den tid, da pastor Johannes Nicolai With, kom til Vorbasse. Tiltrædelse den 9. februar 1914 og afskedsprædiken den 13. september 1925. Om pastor With kunne fortælles mange ting, det var den præst, jeg gik til konfirmationsforberedelse hos i 1920-21.

Året efter han var kommet til Vorbasse, ja fra 1915 til 20 indbød han tørvearbejderne fra moserne omkring Vorbasse en gang om måneden til møde i missionshuset, hvor der så var tale, sang og underholdning med kaffebord; han samlede på denne måde ca. et halv hundrede mennesker. Pastor With, der også var formand for KFUM's sociale arbejdes landsstyrelse, sørgede således også for, at der i Fugdal mose i Hejnsvig, der beskæftigede ca. 300 mennesker når der var flest, blev gjort noget for disse folk.

I året 1919 opstillede KFUM's sociale arbejde en træbarak på marken overfor sovebarakken. Den kaldtes »Hjemmet« året før var der blevet opstillet et hjem for brunkulsarbejdere i Troldhede, dette var pastor With også medvirkende ved.

I disse hjem kunne man købe kaffe, læskedrikke, tobak og slik og der kunne købes brevpapir og frimærker, man kunne skrive til familie og venner. Desforuden kunne man spille dam og skak; kortspil var forbudt.

Der var også en anden opgave pastor With tog sig af sammen med børnehjemsleder Søren Magelund, det var blandt unge mænd fra 14 til 18 år. Skiftevis indbød disse to de unge mænd til møder i deres hjem. Der samledes gerne ved disse sammenkomster mellem 20 og 25, hvor der begyndtes med et ord ud fra bibelen, derefter kaffe samt en religiøs fortælling og afslutning med andagt.

Pastor With sparede ikke på kræfterne, når man tænker sig, han cyklede til Fugdal og rundt i sognet her, han havde ingen bil. I 1920 byggedes Skjoldbjerg kirke, som han var meget optaget af. Den blev indviet 23. januar 1921.

14. søndag e. trefoldighedsfest den 13. september 1925 holdt han i Skjoldbjerg og Vorbasse kirker sin afskedsprædiken og rejste til Gedser på Falster, senere flyttede han til København og var præst ved Sct. Pauls kirke på Østerbro, hvor han virkede til han var fyldt 70 år.

Han havde håbet på endnu engang som emeritus at få lov til at prædike i sin gamle sognekirke i Vorbasse, men døde vinteren 1954.

Den stenpikning, som i 1927 lå fra hoveddøren ud mod vejen, blev nu erstattet af to rækker cementfliser, mere behagelige at færdes på, men dertil også lettere at holde rene. Der kunne også findes andre vedligeholdelser, således at forny taget på WC'er, samt forny dørene på disse. Ja det var dengang man sad på et skafot med et rundt hul på overfladen og så en spand under, luften var ikke særlig god på et sådant kontor, men man kendte jo ikke noget bedre dengang. Disse små rum lå ved sydgavlen på missionshuset.

I maj måned 1935 blev der skænket en sum fra afdøde Mads Larsen, hvor stort et beløb nævnes ikke. Men bestyrelsen for missionshuset bestemte, det var rarest at forhandle med sønnen Lars Larsen med hensyn til, hvad gaven måtte bruges til, men om resultatet af denne forhandling får vi heller ikke noget at vide.

I de sparsomme oplysninger fra tilførsler til missionshusets forhandlingsprotokol er tiden fra 1936 til 1945 hel tom for, hvad der er sket.

Men nu er vi nået til besættelsestidens ophør, der fortælles så om, at man har gjort missionshuset pænt istand, malet vægge, ferniseret gulve m.v. Men så fik man den overraskelse, at huset blev belagt med tyske flygtninge kvinder og børn. På hvilken tid de flyttede ind, ved vi i dag ikke, men missionshuset var det første som beslaglagdes, da det for det meste af tiden stod ubenyttet. Senere tog man også den nye skole, samt præsteboligen, der dengang stod tom. Frarømningen af missionshuset skete i begyndelsen af januar 1946, på den tid blev der ledig plads i den såkaldte Fitting-lejr. Fra befrielsen til januar var her politiske fanger, der kom andre steder hen.

Nu kunne så begyndes på reparation af den forvoldte skade. Gulvet var ødelagt af sømbeslåede støvler, pudset slået af flere steder på murene, det lignede nærmest en forladt røverborg.

Bestyrelsen ansøgte om erstatning for den forvoldte skade. Man modtog en skrivelse fra en hr. Brink Henriksen, Esbjerg, hvori han gjorde opmærksom på, at man kun skulle vurdere forvoldt skade på løse-ret.

I en anden skrivelse fra Indre Missions hovedbestyrelse tilbød man at yde hjælp derfra i sagen angående erstatningsspørgsmålet. Nu kunne man begynde forfra med istandsættelse og en meget tiltrængt renselsesproces.

Man foretog i 1967 en udvidelse af missionshuset, det blev mod nord. På den tid var både missionshotellet og købmand Søren Vigs gamle ejendom fjernet, og der blev plads til parkeringsplads midt i byen. Vejen forbi missionshuset blev flyttet længere mod nord og blev samtidig belagt med asfalt, det var den ikke tidligere; i tøm-

vejr og snesjap kunne det til tider være vanskelig at komme tørskoet igennem.

Men var det lidt trangt før, så åbnedes nu mulighed for at få bedre albuerum. Ydermurene blev fjernet og genopført i røde mursten, der blev gravet ud til et temmelig stort kælderrum til brug for ungdommen såsom søndagsskole, fritidsklubben, KFUM og K til deres møder og andre aktiviteter.

Der blev en forgang til overtøjet, som tidligere blev anbragt i den lille sal, der blev plads til toiletter med træk og slip, samt et rummeligt og mere velplaceret køkken.

Ved nedbrydningen af murene fremkom en flaskepost, hvad man allermindst havde drømt om. Flasken indeholdt et såkaldt grundstens-dokument forfattet og skrevet af pastor Tage Jensen. Desforuden enkelte Indre Missions Tidende fra 1892. Ligeledes en sang muligvis skrevet til lejligheden, med underskrift m.m. (muligvis en Nebelborger: Morten Madsen.).

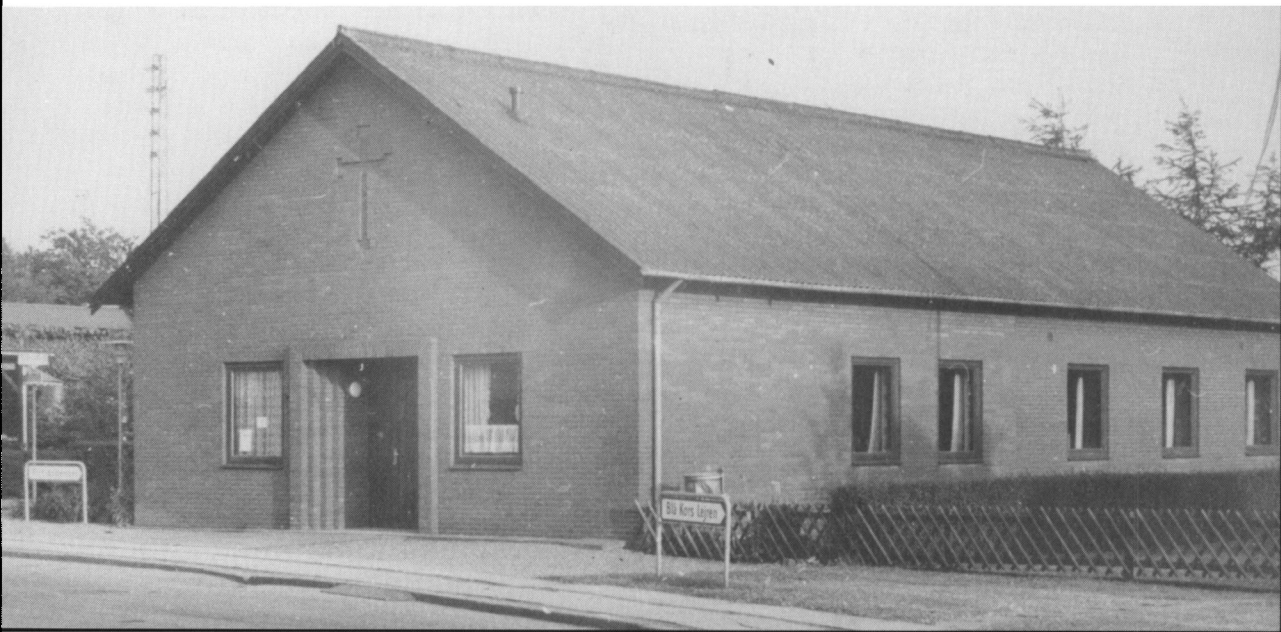
Uddeler Johs. Danielsen åbnede flasken på den måde, at han skar med en diamant neden for flaskens hals på det brede sted for at redde papirerne ud i hel tilstand. Man vidste jo aldrig, hvor skørt papirerne kunne være.

Dokumentet har følgende ordlyd:

»År efter kristi fødsel 1893 den 14. fjortende juli, i kong Kristjans den 9.'s 30'regeringsår, da E. F. Balslev dr. theol. (C.D.M.) var biskop over Ribe stift, nedlagdes grundstenen til et kirkeligt missionshus i Vorbasse af sognepræsten i den treenige Guds Faderens Sønnens og Helligåndens navn.

Huset som er anslået til at ville koste ca. 3.200 kr. Det opføres udelukkende ved frivillige gaver fra Vorbasse og nærmeste omegn, og skal i fremtiden tilskødes Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark, hvis formand pastor Vilh. Bech i Ørslev for tiden er. Det første møde om missionshuset afholdtes den 18. marts 1892 i Vorbasse skole under sognepræ-

Foto af Vorbasse missionshus fra juli 1986.

stens ledelse. Året efter var der indkommen 1000 kr. i rede penge, og tegnet yderligere bidrag på ca. 1.400 kr. samt velvillig indrømmet en skøn og passende byggeplads af gårdejer Jørgen Jørgensen i Vorbasse. Missionshusets bygmester er Jeppe Ågård Nielsen, af Gilbjerg, Hejnsvig sogn, som også har bygget missionshusene i Hejnsvig og Grindsted.

Byggeudvalget for Vorbasse missionshus bestod af følgende:

1. Lærer og kirkesanger Jens Peter Andersen i Vorbasse.
2. Gårdejer Jørgen Jørgensen, Vorbasse.
3. Husmand Andreas Andreassen, fra Vorbasse Sønderhede.
4. Husmand Mikkell Nielsen, på Slaugmark.
5. Husmand Henrik Mathiasen, på Fitting mark.
6. Plantør Peder Pedersen, af Fromssejergården.
7. Husmand Morten Orlev Hansen, af Nedre Moltkenberg.
8. Gårdmand sognefoged Niels Nielsen, af Nebel.
9. Husmand John Møller Madsen Hansen af Nebel (kasserer).
10. Sognepræst Peter Viggo Martin Vilhelm Tage Jensen, af Vorbasse, udvalgets formand.«

Dokumentet slutter med følgende:

»Gud give, at dette hus, hvilende fast på grundvolden Jesus Kristus på apostlenes og profeternes grundvold, på den evangeliske lutherske kirkes grundvold, måtte blive et hjem for de hellige i Vorbasse sogn og Gud give, det måtte blive en hjælp til at fremme virkelig sundt kristelig liv i sognet, at ordet, som skal lyde herinde må blive til de helliges fremvækst og til de vantro om-

vendelse, mange sjæle til frelse. Gud til ære, lov og pris: Amen. I Jesu navn Amen.«

Missionshuset har gennem årene været et betydningsfuldt samlingssted for egnens befolkning og har været midtpunktet i et rigt kristeligt arbejde, ud fra de mange foreninger af arbejdet, som udgår herfra. Men der skete det ved ombygningen i 1967, at huset mistede sit navn som stod på gavlen over indgangsdøren. Navnet var »Ebenezer«, der med sorte bogstaver på hvid bund i den røde mur, havde prydet huset gennem mange år, dette skal nævnes, for ikke at gå i glemme for eftertiden.

Da ombygningen fandt sted forsømtes det at oplyse, hvad denne modernisering beløb sig til i penge, vi har nu lige hørt om hvad opførelsen kom til at koste i 1893. Nu kom det til at dreje sig om 72.678 kr. 40 øre.

I efteråret 1968 fejrede missionshuset 75 års jubilæum, i den anledning var indbudt tre tidligere præstepar, pastor J. Bitsch og frue, pastor S. Jul Nielsen og frue, samt Hans A. Arnbjerg og frue, derforuden var sognets præstepar K. Engelbrekt Jacobsen og hustru. Pastor S. Jul Nielsen blev forhindret og sendte afbud. Aftenens hovedtaler var provst A. Vestergård Jacobsen, Sønderborg, der talte om broderkærligheden.

Der var forskellige blomsterhilsener og telegrammer. Fra Indre Mission i Danmark en smuk bibel som gave i dagens anledning. Ved kaffebordet blev bragt lykønskninger fra Johannes Thomsen, Vorbasse. Kristian Terp, Vorbasse, pastor Bitsch, tidligere Vorbasse, missionær Kristian Fromssejer, Nr. Nebel. Dernæst pastor Hans A. Arnbjerg, og af sognets nuværende sognepræst K. E. Jacobsen, der

udtalte »Vi er glade for, at der er et medarbejderskab på dette sted, gid det arbejde må medvirke til, at det ikke går sådan, at der er mennesker, som ikke ved besked om budskabet.«

Indretningen af missionshuset før restaureringen er helt forbigået, vi må have et indblik i, hvordan det så ud fra begyndelsen. Først var der en lille forgang. Den var vel kun på 4 m² og brugtes kun til gennemgang, der var et lille jernvindue i hver side, her lagde mandfolkene tit deres hatte, op til en halv snes kunne til tider ses stablet oven på hinanden.

I den lille sal, som lå først for var der knagerække på begge sider af indgangsdøren til overtøjet. Ved den modsatte væg stod midtfor skorstenen, og foran den kakkelovnen, på den modsatte side af skillevæggen, i den store sal, ligeledes en kachelovn med forbindelse til samme skorsten. I samme væg var to døre ind til den store sal, en på hver side af skorstenen. Det har måske været sådan i begyndelsen, at kvinder og mænd har siddet i hver sin side. Over hver dør var der et skriftsted, men hvad der stod, husker jeg ikke. Der var en ret anseelig tørvekasse placeret til venstre ved kvindesiden. Så fandtes og gør det stadig i det modsatte hjørne et kateder, som ved mindre møder bruges som talerstol.

Så kommer vi til udsmykningen om man kan kalde det sådan. Der hænger på nordvæggen i den lille sal, portrætter af seks personer der på hver sin måde har gjort et stykke arbejde for det åndelige livs vækst og fremgang i sognet.

Der er først pastor Peder Lauridsen og hans hustru, han satte ligesom sin forgænger dybe spor. Lærer Larsen, Nebel skrev om ham: »Med ham fik vi en præst, som man aldrig glemmer. Der var atter væk-

kelse, især i vinteren 1904-05 og kirkegangen voksede stadig.« Så er der et portræt af pastor Vilhelm Bech, der var Indre Missions formand i pastor Tage Jensens tid i sognet. Så er der også Tage Jensen blandt de hædrede, for den indsats han øvede de ti år, han var præst for Vorbasse og Hejnsvig sogne. Dernæst har vi lærer Jens Peter Andersen fra 1891-1910, pastor Tage Jensens uvurderlige støtte i det nyvakte trosliv. Han var en dygtig lærer, ledede søndagsskolen i Vorbasse missionshus, ledede samtalemøderne og var antaget som fritidsmedarbejder inden for Indre Mission, men virkede mest i Vorbasse sogn. Til sidst er der husmand Andreas Andreassen, Sønderhede, han var meget interesseret i opførelsen af missionshuset, han benævntes altid »lille Dres«. Han blev indremissionær i 1896, han led af astma. Det er personer, som var i forreste række, og nu på denne måde hædres for deres gerning. Som afslutning på disse billeder kommer til sidst et fotografi af missionshuset, som det så ud fra begyndelsen i 1893 med det lille jernkors helt i toppen over rygningen, det kom ikke op igen i 1967 men i den røde mur er sten trukket tilbage på gavlen, så et kors er frembragt på den måde, men navnet forsvandt (se s. 51 og 55).

Omkring et årstid efter 75'års jubilæet var en ubuden gæst trængt ind ved nattetid. Da denne måske ikke fandt, hvad han havde regnet med, måtte der i stedet laves hærværk. Det gik ud over den nye bibel, der var jubilæumsgave. Bindet var revet af, bladene krøllet, så de stod op i et brus. Der var sne på jorden, så man kunne spore, at kun en havde været der.

Foruden bibelen, der led overlast, blev fjernet to trearmede lysestager, der dog fandtes igen smidt i uddeler Danielsens

have og blev så tilbageleveret. Bibelen blev af formanden og hans kone restaureret så godt det lod sig gøre, efter megen møje og besvær. Biblen blev så lagt tilbage på missionshusets talerstol, men på en mystisk måde er den senere helt forsvunden, ingen aner på hvilken måde, det er sket.

1977 blev ydermurene mod øst og vest altså siderne ved den store sal brudt ned og erstattet med nye røde sten, så det kom til at ligne nordenden, der ti år tidligere fik samme fornyelseskur.

Ved denne lejlighed kom der nye vinduer med termoruder i stedet for de gamle jernvinduer. Man fik hulmursisolering og man fjernede muren, der adskilte de to rum, den lille og store sal. I stedet for kom nu en sammenklappelig hamonikavæg, der skiller midt på og kan skydes ud mod sidevæggene når der er brug for større plads, og det er der i dag mange gange brug for.

Samtidig blev der installeret centralvarme med oliefyr til afløsning af det gasvarmeanlæg, hvormed lokalerne før blev opvarmet. Hvornår kakkellovnen blev taget ud af brug og erstattet med gasradiatorer må stå ubesvaret hen.

Taget blev ligeledes fornyet, så at udefra ser det ud som et helt nyt hus, meget af arbejdet blev udført ved frivillig og gratis arbejdskraft, alligevel beløb dette arbejde sig til 43.000 kr.

De tidligere lange bænke er udskiftet med behagelige polstrede stole, der er anskaffet 10 mands borde, som ikke optager megen plads, når de ikke er i brug og ryddet bort. De gamle lange plader med bukke under var meget upraktiske og besværlige at arbejde med.

På gulvene i begge rum er der lagt tæpper på. Langs rundingen ved det buede loft på gavlen over talerstolen er skriftsord

fra 1. Johs. 5, 13. »Den, som har Sønnen, har livet, den som ikke har Guds Søn, har ikke livet.«

Nebel Missionshus

Nebel Missionshus blev indviet 9. oktober 1919 af pastor Carl Hornbæch, Fredericia. Vel på grund af svigtende støtte er de økonomiske byrder blevet for tunge for en lille kreds at videreføre, den 9. oktober 1974 på husets 55 års fødselsdag, vedtog man at standse videreførelsen af husets drift. Ved forhandling med Billund kommune skete salget den 1. september 1975 til nedbrydning for en pris på 6.678 kr. forskelligt inventar indbragte 2.000 kr. Der skulle også ved denne nedbrydning være fundet et grundstensdokument. Husets indsamlingsbøsse findes på Vorbasse museum.

Disse penge fra Nebel missionshus 8.678 kr. sendtes til Indre Mission, da de ejer landets missionshuse. Men da Nebel lå i Vorbasse sogn og beboerne fra Nebel, som naturlig var ville søge til Vorbasse, ordnedes det sådan, at Vorbasse fik dette beløb til afdrag på den gæld, som var stiftet ved ombygningen af missionshuset her. I dag står huset dog gældfrit.

Søndagsskolen

Søndagsskolen var det første arbejde der blev taget op her i sognet. Det startedes af Peter Theodor Grube 21. november 1880. Den har således passeret sin 100 års fødselsdag. Denne fest blev fejret på tilbørlig vis. Missionshuset var stuvende fuld, da søndagsskolens leder Niels Holmgård bød forsamlingen velkommen. Festtaler var konstruktør Kaj Gydesen, Billund som fastslog, at det er Gud, der giver vækst, og at det hjælper at bede, så alle der er plantet i Guds ager kan vokse og bære frugt.

Nebel missionshus for nedbrydningen i 1974.

Ved det efterfølgende kaffebord var jubilæumskagen med de 100 tændte lys et festligt indslag. Som den ældste medarbejder i søndagsskolen fortalte Ruth Benthin om arbejdet gennem de hundrede år. Kredsformand Richard Jensen, Grindsted, talte om Guds ord der er det bedste arvegods, vi skal værne om det og bringe det videre. Desuden talte Indre Missions formand Laurids Jørgensen, Fitting fhv. gård-ejer Kristian Terp, samt pastor Karl Christensen og læge Frode Kristensen. De takkede alle for søndagsskolens arbejde blandt børnene, et arbejde der giver børnene en god ballast for livet.

Kvindekredsen

Efter hvad pastor Tage Jensen beretter skulle det være Andreas Andreassen, Sønderhede der tog initiativ til oprettelse af kvindekredse både i Vorbasse og i Hejns-vig.

Kvindekredsen i Vorbasse stiftedes den 15. januar 1891 under navnet »Tabita-kredsen«. Formålet var ti gange om året, at indsamle penge og tøj til trængende på missionsmarkerne i det fremmede. Men hvorfra stammer navnet Tabita? På græsk betyder det Dorkas, oversat hind. Tabita var mellem af den første menighed i Joppe, en sjælden from og godgørende kvinde, et forbillede for den tids menighedspleje. Ved apostlen Peters bøn blev hun oprejst fra de døde. Da kvindekredsen skulle være en efterligning af denne fromme kvinde, har det derfor været naturligt, at bruge Tabitas navn som foreningsnavn. Omtale af Tabita findes i Ap. gr. 9, 36-43. Men fra den 1. juli 1901, da pastor P. Lauridsen var sognepræst, har man fraveget dette Tabita navn, og så siden gået under navnet »Dansk Missions Selskab«, og kvindekredsen arbejder herefter med sine månedlige møder under D.M.S. og regner nu med stiftelsesdag den 1. juli 1901.

KFUM og K

Når der skal skrives historie, kan KFUM og K, der har bestået i over 90 år, berøres med en lille omtale fra den første tid. Den første spire til oprettelsen af denne ungdomsbewægelse på landsbasis skete ved et stiftende møde i København, den 26. september 1878 under følgende navn for pigerne: Kristelig Forening for Unge Piger. Dette bredte sig som ringe i vandet ud over det ganske land særdeles i købstæderne.

I Vorbasse stiftedes »Foreningen for unge Piger«, den 13. juli 1890. Det var efter gudstjenesten søndagen efter at pastor Tage Jensen var indsat i embedet. Han indbød de unge piger til møde i præstegården, og her indmeldte sig straks 13 unge piger, der fik Tage Jensen som første formand. I 1902 ændredes navnet for pige – foreningen til KFUK.

Lidt senere stiftedes en Ynglingeforening for unge mænd. Der havde i 1878 været en forening for unge mænd, der gik under navnet »Stefansforeningen«. Dette navn forandredes i 1883 til Ynglingeforening, og man udgav samme år et medlemsblad »Ynglingeforenings Tidende«, senere tog dette blad i 1890 navneforandring til »De unges blad«. Man skal nok regne med, at en fast styring af Ynglingeforeningen først har fået fast grund under fødderne i 1890. Navnet Ynglingeforening var bevaret til helt op omkring 1930, før det blev forandret til KFUM.

I Hejnsvig havde man været forud for Vorbasse med stiftelse af disse foreninger. Det var husmand Andreas Andreassen fra Vorbasse Sønderhede, der her havde medvirket.

Spejderbewægelsen

Der blev i 1964 startet et arbejde med spejderdrenge i Vorbasse med uddeler Hans Jensen, Fitting og tømmermester Niels Holmgård Vorbasse som ledere. To år senere i 1966 kom også pigerne med, og her var det fru Marie Mathiesen sparekassen og fru læge Tønning, der ledede arbejdet i begyndelsen. Der havde tidligere været prøvet på, at få et spejderarbejde i gang, men det døde hen uden rigtig at være kommen igang.

Nogle af I.M.'s støttere i Vorbasse

Pastor Jacobsen, Skanderup tidligere Vorbasse skrev i 1967 om to lærere, som med hans tilladelse her gengives. Den første var M. C. Thomsen, lærer og kirkesanger ved Vorbasse kirke fra 1910 til 1930. Han og hans kone var sønderjyder. Han havde været lærer i Sønderup, Himmerland og i Fousing ved Struer. Han var et mandfolk der stod fast, hvor han stod. Helt igennem dansk, og helt igennem kristen. Med en mægtig sangstemme, som han brugte såvel i kirke, skole og ved møder. Han gik 100 pct. ind i lærer Andersens arbejde i missionshuset. Han skulle nok få nye med og få talt med dem.

Han blev hurtig formand for Grindsted Indre Missions kredsforbund, og her var han som fisken i vandet.

Lærer M. C. Thomsen og hans hustru bar arbejdet med børn. Han var en sjælden støtte for præsterne. Efter hans afsked flyttede de til Vamdrup. Begge døde 1940 og er begravet på Vorbasse kirkegård.

Den anden som skal omtales er lærer L. Larsen, han var lærer i Nebel fra 1914 til 1922 flyttede til Alme, men boede sine sidste år hos en datter og svigersøn i Skjoldbjerg.

Havemøde et sted i Vorbasse sogn i midten af 1920'erne. Blandt deltagere ses lærer og kirkesanger M.C. Thomsen siddende på græsset nr. 2 fra højre.

Han gik også helt og fuldt ind i I.M.'s arbejde. Pastor With holdt gudstjenester i skolen, og sognerådsformand Niels Nielsen skaffede talere til møder i skolen. Han var lærer Larsens gode ven, men døde 1914 og gårdejer Morten Madsen, der vel ikke var en original personlighed som Niels Nielsen, blev Larsens medhjælper, utrættelig til at indbyde. Morten Madsen havde en særlig evne til at aflægge vidnesbyrd for den enkelte ved møder.

Det var en oplevelse at høre ham begynde. »Hvad har Jesus gjort dig, siden du ikke vil have med ham at gøre?«

Han ofrede altid sine største sedler, når der skulle ofres. Han sagde: »Somme tider siger Gud til mig, at jeg vist har for mange penge«. Lærer Larsen var en dygtig og initiativrig lærer, han holdt også aftenskole, redigerede »Dagen gryr« var en flittig lokalhistoriker og skribent, en søgt taler med et klart vidnesbyrd. Lærer L. Larsen døde i 1960.

Gårdejer Jes Pedersen (Fromssejer) død 1949, 77 år, var vel nok et hestehoved

foran de fleste, skriver lærer Larsen. En mand uden svig. Aldrig udtalte han sig nedsættende om andre. Og han var en trofast støtte i Indre Mission.

Jes Pedersen (Fromssejer) var bedstefar til to mænd, der er født i Vorbasse og som har gjort et stort stykke arbejde indenfor I.M. Den ene er fhv. missionær Kristian Fromssejer, som nu er på pension og broderen pastor Poul Henning Fromssejer, der nu er præst ved Roskilde domkirke.

Da der 1918 var holdt tre missionsuger i Nebel skole under overvældende tilslutning, og man gik i gang med at forberede den fjerde var J. P. Fromssejer ivrigt med, under lærer Larsens ledelse. Og deres bønner blev hørt. Der blev en stor vækkelse, og den følgende søndag havde pastor With den største altergang, han havde set.

Og så tog man fat på at bygge et missionshus i Nebel. Her var lærer Larsen og Jes Pedersen Fromssejer de bærende. Ja, det er fortids minder fra en svunden tid, der kunne måske være andet, som fortjente at blive nævnt, der dukker stadig

ting frem som burde omtales, men dette må så betragtes som nogle spredte træk over udviklingen gennem tiden.

Der har gennem tiden været otte samfundsformænd:

1. Pastor Tage Jensen 1893-1900, 7 år.
2. Pastor Peder Lauridsen 1900-1903, 3 år.
3. Pastor A. Fris Christensen 1903-1910, 7 år.
4. Lærer M. C. Thomsen 1910?-1930, 20 år.
5. Gdr. Peder Jensen Terp 1930-1957, 27 år.
6. Uddeler Johs. Danielsen 1957-1968, 11 år.
7. Gdr. Kristian Terp 1968-1979, 11 år.
8. Husmand Laurids Jørgensen 1979-?

Ejner Mathiasen, Fittingvej 40, Vorbasse, f. 27. maj 1907, fhv. murer. Har skrevet »Skibet i Vorbasse kirke« i Fra Ribe Amt 1972, og endvidere lokalhistoriske beretninger, der ligger i Vorbasse lokalhistoriske arkiv.

IMs historie

Indre Mission vil ud af mørket

Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark fejrede i 1986 125 år.

Det er en bevægelse, der er og har været udbredt over hele landet, men leder man i historiebøgerne, får man ikke noget indtryk af, hvilken betydning Indre Mission har haft gennem tiderne i by og på land.

I de fleste bøger er der kun ofret ganske få sider på Indre Missions historie. Der er lagt mere vægt på at skildre den grundtvigske retning. Det har været med til at bringe befolkningen en forkert opfattelse af Indre Mission. Den er slet ikke så sort,

som mange af os har lært i skolen.

Indre Mission har ikke blot haft en religiøs betydning, men i høj grad også en social ved oprettelsen af for eksempel sygekasser, menighedspleje, Tabitaforeninger, Magdalenehjem, børnehjem, osv., ligesom bevægelsen startede mejerier, brugsforeninger, o.s.v. Med i billedet af Indre Mission hører også Indre Missions skoler, der ikke kun omfatter højskoler, men også mange friskoler, landbrugsskoler, o.s.v.

Der er for tiden meget stor interesse for lokalhistorien, men for at kunne beskrive/forske i Indre Missions historie og virke på lokalt plan og på landsplan, må der skaffes kildemateriale til veje, førend det er for sent!

Derfor har Projekt Indre Missions Historie med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd igangsat en landsomfattende indsamlings- og registreringskampagne, der startede i september 1985. Kampagnen køres amtsvis efter følgende plan: Vejle, Viborg, Nordjylland, Ringkøbing, Fyn, Århus, Ribe, Sønderjylland, Frederiksborg, Vestsjælland, Storstrøm, Roskilde, København og Bornholm. Naturligvis i samarbejde med Indre Mission, de lokale samfund og de lokalhistoriske arkiver.

Det er ved at være sidste udkald for at få indsamlet, registreret og bevaret kildemateriale/genstande vedrørende Indre Missions historie og virke. Mange protokoller og andet materiale er allerede smidt væk, missionshuse sælges eller rives ned, og det er på høje tid at få fat i de ældre mennesker, hvis forældre har været med fra starten. Henvendelser til projektgruppen kan rettes til »Projekt Indre Missions Historie«, Jytte Skaaning, Korsørvej 25, 7000 Fredericia.